

AKADEMİNİN DEĞERSİZLEŞMESİ ÜZERİNE

Kemal Gözler*

Her ülke ürettiği değerler ölçüsünde zengindir. Ülkeler ürettikleri değerlerle gelişirler. Bilimsel, kültürel ve eğitsel değerler, üniversitelerde üretilir. Bir ülkenin bilimsel, kültürel ve eğitsel değeri, bu ülkenin üniversitelerinin değerine bağlıdır.

Üniversitelerin değeri ise, üniversitelerin öğrencilerinin değeriyle, öğretim elemanlarının değeriyle ve bunların ürettikleri eserlerin (buluş, patent, kitap, makale, vs.) değeriyle ölçülür.

Türkiye’de üniversitelerin ürettiği bilimsel, kültürel ve eğitsel değerler fevkalade düşüktür ve maalesef bu değerler gün geçtikçe değerlerini daha da yitirmektedirler. Türkiye’de adeta bir akademik devalüasyon var.

Türk akademisi çok ciddi bir “değersizleşme süreci”nden veya daha doğru bir terimle “değersizleştirme süreci”nden geçiyor. İşte bu makalede Türk akademisinin içinden geçtiği bu değersizleştirme süreci hakkında birtakım gözlemlerde bulunup, eleştirilerimi dile getireceğim.

I. GÖZLEMLER

Türkiye’de üniversitelerde her şey değerini hızla yitiriyor. Üniversite öğrenciliği kavramı değerini sıfırladı. Üniversite hocalığı kavramı değerini yitirdi. Bunların yazdığı, tez, kitap ve makalelerin bir değeri kalmadı. Aslında sadece üniversitenin öğrenci ve hoca gibi unsurları değil, doğrudan doğruya üniversite kavramının kendisi dahi değersizleşti.

A. ÜNİVERSİTE KAVRAMININ DEĞERSİZLEŞMESİ

Üniversite kavramının değersizleşmesi çok değişik açılardan incelenebilir. Ben en kolayını seçeceğim. Değersizleşmeyi sayılarla gözler önüne sereceğim. Önce Türkiye’de üniversite sayılarını bir tablo üzerinde gösterelim.

TABLO 1: 2002 VE 2019 YILLARINDA TÜRKİYE’DE ÜNİVERSİTE SAYISI

Yıllar	Devlet	Vakıf	Toplam
2002	68	25	93
2019	129	73	202

(Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/degersizlesme.htm>’nin bir parçasıdır).

Kaynak: 2002 yılı sayıları için bkz.: EK-1.

2019 yılı sayıları için bkz.: EK-2.

Görüldüğü gibi Türkiye’de 2019 yılı itibarıyla 129’u devlet ve 73’ü vakıf olmak üzere toplam 202 adet üniversite var. Bu sayıya sağlıklı ve uzun bir gelişim sonucunda ulaşılmamıştır. Sadece 17 yılda Türkiye’de üniversite sayısı ikiye katlanmıştır.

Günümüzde Türkiye’de her ilde ve hatta bazı ilçelerde üniversite var. Keza Türkiye’de bazı üniversitelerin merkezleri il merkezinde olsa bile bu üniversitelerin hukuk fakülteleri dahil, bazı fakülteleri ilçelerde kurulu. Keza Türkiye’de neredeyse her ilçede üniversitenin birer birimi olan meslek yüksekokulları var.

Türkiye’de tam anlamıyla bir üniversite enflasyonu var. Bu kadar çok sayıda üniversite bulunması, bu kadar çok sayıda üniversite levhasının bulunması, bizatihi üniversite kavramını değerden düşürüyor.

Türkiye’de en olmadık yerlerde, derin taşrada, dağlarda, tepelerde, köylerde üniversite levhalarıyla karşılaşılıyorsunuz.

Bir Örnek.- Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Biga İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi [1], adından anlaşılacağı üzere Biga’da kuruludur. Biga’nın 2019 yılı itibarıyla nüfusu 53.537’dir. Biga İİBF’nin kurulmasından önceki son nüfus sayımı olan 1990 nüfus sayımına göre nüfusu 20.753 idi [2]. Biga İİBF, Biga

şehir merkezinde değil, şehir merkezinden kuş uçuşu 10 km uzaklıkta bulunan “Ağaköy” isimli köyde kuruludur. Öğrencilerin büyük kısmı Biga şehir merkezinde, bir kısmı da Ağaköy isimli köyde kiraladıkları evlerde ve yurtlarda yaşarlar.

Biga’da ayrıca bir de Meslek Yüksekokulu vardır. Biga’da 1666’sı ön lisans öğrencisi olmak üzere toplam 7.504 üniversite öğrencisi yaşamaktadır (Bkz. [EK-3](#)). 53.537 nüfuslu bir yerde 7.504 üniversite öğrencisi yaşamaktadır!

Gerek Biga’da, gerekse ülkemizin diğer yerlerinde, üniversite hocaları ve öğrencileri, ezici çoğunluğu ilkokul mezunu olan insanlardan oluşan bir sosyal ortamda yaşamak zorunda kalıyorlar. Onlardan ev kiralyorlar. Derin taşranın bu adamları kasabalarında ve hatta köylerinde üniversite kurulmuş olmasından son derece memnunlar. Ticaretleri ve kira gelirleri artıyor. Türkiye’de üniversite kavramı önce derin taşra tarafından değersizleştiriliyor.

Hâliyle üniversite kavramının taşra tarafından değersizleştirilmesi üniversitelerin ve fakültelerin taşrada kurulması sayesinde olmuştur. Bilindiği gibi üniversiteler kanunla, fakülteler ise kanunla veya Bakanlar Kurulu kararıyla kurulmuşlardır. Dolayısıyla değersizleştirmenin asıl sorumlusu TBMM ve Bakanlar Kurullarıdır. Milletvekilleri ve Bakanlar Kurulu üyeleri, taşranın oyunu almak için üniversite kavramının taşra tarafından değersizleştirilmesine imkân sağlamışlardır.

Belirtelim ki, Türkiye’de derin taşrada üniversite ve fakülte kurulması AKP iktidarının keşfettiği bir şey değildir. Türkiye’de 1982’den beri bu yapılıyor. Erzincan Hukuk Fakültesi, 18 Haziran 1987 tarih ve 3389 sayılı Kanunla, Biga İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi 3 Temmuz 1992 tarih ve 3837 sayılı Kanunla kurulmuştur.

B. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLİĞİ KAVRAMININ DEĞERSİZLEŞTİRİLMESİ

Türkiye’de 2018-2019 öğretim yılı itibarıyla 2.829.430’u önlisans, 4.429.699’u lisans, 394.174’ü yüksek lisans ve 96.199’u doktora olmak üzere toplam 7.749.502 (yedi milyon yedi yüz kırk dokuz bin beş yüz iki) üniversite öğrencisi vardır (EK-4).

Yani Türkiye’de nüfusun yaklaşık onda birinin üniversite öğrencisi olduğunu söyleyebiliriz. Dikkatinizi çekmek isterim ki, bu üniversite mezunu sayısı değildir; 2018-2019 öğretim yılı itibarıyla üniversitede okuyan öğrenci sayısıdır. Yani belirli bir yılda nüfusumuzun onda birinin üniversiteye gittiğini söyleyebiliriz. Türkiye’de çok yakın bir gelecekte nüfusumuzun yarısı üniversite mezunu olacaktır.

Türkiye, sadece belirli bir yılda, nüfusunun onda birine üniversite eğitimi verebilecek bir ülke midir? Türkiye gibi bir ülke, belirli bir yılda 7 milyon 750 bin öğrenciye üniversite eğitimi verebilecek imkân ve zenginliğe sahip midir?

Nüfusu 83 milyon olan Almanya’da 3 milyon 43 bin üniversite öğrencisi vardır (2016). Nüfusu 67 milyon olan Fransa’da 2 milyon 480 bin üniversite öğrencisi vardır (2016). Nüfusu 66 milyon olan İngiltere’de 2 milyon 387 bin üniversite öğrencisi vardır (2016) (Bkz. EK-5).

TABLO 2: TÜRKİYE, ALMANYA, FRANSA VE BİRLEŞİK KRALLIK’TA ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİ SAYILARI

	ÖĞRENCİ SAYISI	NÜFUSU (2018)
Türkiye (2019)	7 Milyon 750 Bin	82 Milyon
Almanya (2016)	3 Milyon 43 Bin	83 Milyon
Fransa (2016)	2 Milyon 480 Bin	67 Milyon
Birleşik Krallık (2016)	2 Milyon 387 Bin	66 Milyon

(Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/degersizlesme.htm>’nin bir parçasıdır).

Kaynak: Türkiye için bkz.: EK-4.

Almanya, Fransa ve İngiltere için bkz.: EK-5.

Nasıl oluyor da Almanya gibi bir ülke 3 milyon öğrenciye, Fransa gibi bir ülke 2 milyon öğrenciye, İngiltere gibi bir ülke 2 milyon öğrenciye üniversite eğitimi verebilirken, bu ülkelerden eğitim ve kültür bakımından çok daha geri

olan Türkiye’de yedi milyon öğrenciye üniversite eğitimi verilebiliyor? Bunun hakkında yapılması mümkün müdür?

Vakıa şu ki, Türkiye’de, pek çok üniversitenin pek çok fakültesinde öğrencilerin azımsanamayacak bir kısmı, üniversiteye girmeyi çok da istemiş, bunun için çok da çaba sarf etmiş öğrenciler değildir. Hasbelkader üniversiteye giren bu öğrenciler, motivasyondan uzaktırlar ve gerekli disiplini de göstermezler. Türk üniversitesinin içinde bulunduğu ve çözümlenmesi mümkün olmayan büyük sorun buradan başlamaktadır.

Türkiye’de öğrenci sayısının kendisinden daha önemlisi, bu sayının çok hızlı bir şekilde artmış olmasıdır. Aşağıdaki tabloda 2002 yılı ve 2019 yılındaki öğrenci sayıları karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

TABLO 3: 2002 VE 2019 YILLARINDA TÜRKİYE’DE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİ SAYILARI

Yıllar	Önlisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Tıpta İhtisas	Diğer	Toplam
2001-2002	401.277	1.158.761	73.466	22.514	8.346	13572	1.677.936
2019	2.829.430	4.429.699	394.174	96.199	-	-	7.749.502

(© K. Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/degersizlesme.htm>’nin bir parçasıdır).

Kaynak: 2001-2002 sayıları için bkz.: [EK-6](#).
2019 yılı sayıları için bkz.: [EK-4](#).

Tablodan görüldüğü gibi Türkiye’de üniversite öğrenci sayısı son 17 yılda 1.677.936’dan 7.749.502’ye çıkmıştır. Yani toplamda 4,6 kat artmıştır. Oysa aynı dönemde Türkiye’nin nüfusu 65 milyondan 82 milyona çıkarak sadece dörtte birlik bir artış kaydetmiştir.

Sadece 17 yılda üniversite öğrenci sayısının sağlıklı bir şekilde dört buçuk kat artması mümkün olabilir mi? Böyle kısa bir sürede böyle büyük bir artış normal bir artış mıdır? Dahası, belirli bir yılda, belirli bir ülkenin nüfusunun onda birinin üniversiteye gitmesi bu ülkeye ne gibi bir yarar sağlayacaktır?

Türkiye’de gereğinden fazla üniversite öğrencisi vardır. Normal koşullarda üniversiteye giremeyecek bu öğrenci topluluğu yüzünden “üniversite öğrencisi” sıfatı değersizleşmektedir. Türkiye’de üniversite öğrencisi olmayı gerçekten hak

eden öğrencilerin hak ettiği kaynaklar, öğrenci sayısının fazlalığı yüzünden israf edilmektedir.

Vakıa şu ki bugün Türkiye’de “üniversite öğrencisi” olanların sahip olduğu prestij, 1960’lı yıllarda, 1970’li yıllarda Türkiye’de “üniversite öğrencisi” olanların sahip olduğu prestijin onda biri değil. Oysa bugün de Türkiye’de öğrenci topluluğunun içinde, üniversite öğrenciliği sıfatını en az 1970’li yıllardaki öğrenciler kadar hak eden öğrenciler var.

Türkiye’de 7.749.502 üniversite öğrencisinin olması kaynakların israfından başka bir şey değildir. Türkiye’ye 7 milyon değil, 1 milyon üniversite öğrencisi yeter. Türkiye’de eğer 7 milyon değil, 1 milyon üniversite öğrencisi olsaydı, devletin öğrenci başına yaptığı harcama daha yüksek olurdu; öğrenciler daha iyi koşullarda eğitim alırlardı.

Bazı alanlarda bu durum daha vahimdir. 3 Kasım 2019 tarihinde yayınladığım “[İlâhiyat Nereye Gidiyor?](#)” başlıklı makalemde gösterdiğim gibi Türkiye’de ilâhiyat fakültelerinde öğrenci sayısı 2007’den 2018’e, sadece dokuz yılda 33 kat artmıştır. Sayının 11 yılda 33’e katlandığı yerde değer aynı kalması mümkün müdür? 2018’deki ortalama bir ilâhiyat öğrencisinin 2007’deki ortalama bir ilâhiyat öğrencisi kadar kaliteli olmasının imkânı var mıdır?

* * *

Burada çok daha acı şeyler söyleyebilirim: Türkiye’de üniversite öğrencisi sayısı arttıkça kaçınılmaz olarak mezun sayısı ve dolayısıyla diploma sayısı da artmaktadır. Diploma sayısı arttıkça da diplomalar değersizleşmektedir. Bugün bir İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi diplomasının, 1970’li yıllarda lise diplomasının değeri kadar bir değeri yoktur. Türkiye’de bugün birkaç üniversitenin mühendislik fakültesini istisna tutarsak, mühendislik fakültesi diplomasının 1970’li yıllarda endüstri meslek lisesi diploması kadar değeri yoktur. Ben Türkiye’de 1970’li yıllarda lise diploması olup da iş bulamayan bir kimse olduğunu duymadım. Türkiye’de bugün iktisadî ve idarî bilimler fakültesi

mezunlarının ezici çoğunluğu işsizdir veya buldukları işlerle diplomaları arasında bir ilgi yoktur.

* * *

Her şeye rağmen üniversite öğrencisi sayısının artmasının iyi bir şey olduğunu düşünen iyi niyetli okuyucular olabilir. Onlara şunu söylemek istiyorum: Kendinizi kandırıyorsunuz. Öğrenci sayısındaki artışın iyi bir şey olması için öğrencilere ders verecek yeterli sayıda öğretim elemanının olması ve keza üniversitelerin kütüphane, laboratuvar gibi imkanlarının da yeterli olması gerekir. Türkiye’de ise bunlar yetersizdir.

Öğretim Elemanı Başına Düşen Öğrenci Sayısı.- Yukarıda Tablo 3’ten görüldüğü gibi Türkiye’de 2019 yılı itibarıyla 7.749.502 üniversite öğrencisi vardır. Aşağıda Tablo 4’ten görüleceği gibi Türkiye’de 2019 yılı itibarıyla, araştırma görevlisi ve okutmanlar dahil, toplam 168.848 öğretim elemanı vardır. Öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı 46’dır. Öğretim üyesi (yani doktor, doçent ve profesör) başına düşen öğrenci sayısı ise 93’tür. Türkiye’de 1981’den önce sadece profesör ve doçentler öğretim üyesi olarak kabul ediliyordu. 1981 öncesi standartlar esas alınır ise Türkiye’de öğretim üyesi (profesör+doçent) başına düşen öğrenci sayısı 178’dir. İster 178’i, isterse 93’ü, isterse 46’yı esas alın, bu rakamlar fevkâlâde yüksektir. Öğretim elemanı başına bu kadar yüksek sayıda öğrenci düştükten sonra orada kaliteli bir eğitim yapılması mümkün değildir.

Kıyaslama için başka ülkelerden bir kaç örnek verelim: Almanya’da öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı 12, Fransa’da 16, Birleşik Krallık’ta 16, İtalya’da 20, İspanya’da 12, Portekiz’de 14, Avusturya’da 14, Macaristan’da 14, Bulgaristan’da 12’dir [3]. ABD’de öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı 16’dır [4].

İlave edelim ki, Türkiye’de öğretim üyesi sayısının da tek başına bir anlamı yoktur. Zira Türkiye’de pek çok üniversitede dersler bir öğretim üyesinin üzerinde görünür; ama bu dersleri fiilen bir araştırma görevlisi verir. Oysa araştırma görevlilerinin ders verme hak ve yetkisi yoktur. Maalesef derslerin

fiilen ve kısmen boş geçtiği, dersin hocasının derse düzenli olarak girmediği üniversitelerimiz de vardır.

Öğrenci Başına Düşen Kitap Sayısı.- Bir üniversitede eğitimin kalitesini gösteren diğer bir husus da o üniversitenin kütüphanelerinde öğrenci başına düşen kitap sayısıdır. YÖK'ün hazırladığı 2018 yılı “Üniversite Yıllık İzleme ve Değerlendirme Raporu”na göre Türkiye’de 104 üniversitede öğrenci başına düşen basılı kitap sayısı 5’in altındadır. 4 üniversitede ise öğrenci başına bir kitap dahi düşmüyor [5]. Yani bu üniversitelerde kitaptan çok öğrenci vardır. Hangi üniversitede öğrenci başına kaç kitap düştüğü konusunda YÖK'ün hazırladığı “2018 - Üniversite Yıllık İzleme ve Değerlendirme Raporu”na bakabilirsiniz [6].

Kitap sayıları konusunda somut örnekler vermekte de yarar vardır: Ben yeni kurulmuş ve derin taşrada olan bir üniversiteden değil, Türkiye'nin dördüncü büyük şehrinde bulunan ve 1975 yılında kurulmuş Bursa Uludağ Üniversitesinden örnek vereceğim: Bu Üniversitemizde, 148.283'ü merkez kütüphanesinde olmak üzere, fakülte ve meslek yüksekokulu kütüphaneleri dahil bütün kütüphanelerinde bulunan basılı kitap sayısı 225.030'dur (Aralık 2016) [7]. Oysa aynı Üniversitenin öğrenci sayısı 78.983'tür (2018) [8]. Yani Uludağ Üniversitesinde öğrenci başına düşen kitap sayısı 2,8'dir [9]. Yani, maazallah, her öğrenci, aynı anda üç kitap ödünç alsa Uludağ Üniversitesi kütüphanelerinde tek bir kitap kalmayacak! Neyse ki öğrencilerimiz aynı anda üç kitap ödünç alacak kadar kitaba meraklı değiller!

Uludağ Üniversitesinin bazı fakültelerini ele alınca durum daha da kötüleşmektedir: Merkez yerleşkeden 50 km uzaklıkta Gemlik'te bulunan Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi kütüphanesinde basılı kitap sayısı sadece 3048'dir (Aralık 2016) [10]! Oysa Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi 2007 yılında faaliyet geçmiştir ve 2018-2019 öğretim yılı itibarıyla 1068 öğrencisi vardır [11].

Kütüphanesinde üç bin kitabın bulunduğu bir hukuk fakültesi! Medenî bir ülkede kütüphanesinde sadece üç bin kitabın bulunduğu bir hukuk fakültesi düşünülebilir mi? Üç bin kitap nedir? Medenî bir ülkede ilkokul kütüphanelerinde

bu sayıdan fazla sayıda kitap vardır. Ben araştırmadım, ancak kitap sayısı bakımından durumu Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesinden çok daha kötü hukuk fakültelerimizin olduğundan hiç kuşku yok.

İlave edelim: Uludağ Üniversitesinin değişik fakülteleri arasında kitap sayısı bakımından en zengin fakülte yine her zaman olduğu gibi İlahiyat Fakültesidir. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde basılı kitap sayısı, 2016 yılı itibarıyla 45.499 idi. 3 Kasım 2019 tarihinde yayınladığım “İlahiyat Nereye Gidiyor?” başlıklı makalemden Türkiye’de ilâhiyat fakültelerinin gerek öğrenci sayısı, gerek öğretim elemanı sayısı bakımından fevkalade zengin fakülteler olduğunu yazmıştım. İlave edelim: İlahiyat fakülteleri kitap sayısı bakımından da üniversitelerimizin en zengin fakülteleridir.

C. ÜNİVERSİTE HOCALIĞI KAVRAMININ DEĞERSİZLEŞMESİ

Sayılar.- 2019 yılı itibarıyla Türkiye’de 27.326’sı profesör, 15.985’i doçent, 39.985’i doktor öğretim üyesi, 37.060’ı öğretim görevlisi, 48.272’si araştırma görevlisi olmak üzere toplam 168.628 öğretim elemanı vardır (Bkz. EK-8).

Daha da kötüsü, Türkiye’de bu yüksek rakamlara çok kısa bir süre içinde ulaşılmıştır. 2002 ve 2019 yıllarında öğretim elemanı sayıları aşağıdaki tabloda karşılaştırmalı olarak verilmiştir:

TABLO 4: 2002 VE 2019 YILLARINDA TÜRKİYE’DE ÖĞRETİM ELEMANI SAYILARI

YILLAR	Profesör	Doçent	Yard.Doç. (Dr.Ö.Üy.)	Öğretim Görevlisi	Okutman	Araştırma Görevlisi	Uzman	Çevirci+ EÖPL	TOPLAM
2001-2002	9529	5576	11420	10976	5516	25933	2309	31	71290
2019	27442	16083	40015	37103	-	48205	-	-	168848

(Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/degersizlesme.htm>’nin bir parçasıdır).

Kaynak: 2001-2002 yılı sayıları için bkz.: EK-7.

2019 yılı sayıları için bkz.: EK-8.

Görüldüğü gibi 17 yılda Türkiye’de profesör sayısı 2,9 kat, doçent sayısı 2,9 kat, yardımcı doçent (doktor öğretim üyesi) sayısı 3,5 kat, öğretim görevlisi sayısı 3,4 kat, araştırma görevlisi sayısı 1,9 kat artmıştır. Genel toplamda artış da 2,4 kat olmuştur.

17 yıl gibi kısa bir sürede Türkiye’de profesörlük, doçentlik ve yardımcı doçentlik unvanlarının sayısının üçe katlanması bu unvanların değerini kaçınılmaz olarak erozyona uğratmıştır.

Sayılar arttıkça değer düşüğü iddiasını pek çok kişi inandırıcı bulmayabilir. Şüphesiz sayı artarken kalite korunabilir. Ancak Türkiye’de bu böyle olmamıştır. Bu konuda sadece şu soruyu soralım: Türkiye’de günümüzde profesör unvanının yarattığı saygı, 1960’lı, 1970’li yıllarda profesör unvanının yarattığı saygının onda birini yaratıyor mu?

1960’lı, 1970’li Yıllar.- Bugün ortalama bir profesör ile 1970’lerdeki ortalama bir profesör arasında sayılamayacak kadar fark vardır. Bu farklardan bazıları söz konusu profesörlerin fotoğraflarına bakınca dahi görülür. Ben 1970’lerdeki profesörlerin bilime büyük katkılar yaptıklarını düşünen biri değilim. Ama bazı konularda haklarını teslim etmek gerekir. Bu kuşağın öğrencisi oldum. 1983’te Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesine başladığımda hocalarımızın hepsi, 1950’li 1960’lı, 1970’li yıllarda profesör ve doçent olmuş öğretim üyeleri idi. Neredeyse hepsi çok iyi yetişmiş, çok iyi yabancı dil bilen, kültürlü ve entelektüel insanlardı. Derslerini de düzenli olarak yaparlardı.

Oysa bugün de Türkiye’de, az sayıda da olsa, 1960’lı, 1970’li yıllardaki profesörler kadar değerli profesörler var. Ama onlar, bu unvana layık olmayan binlerce profesör yüzünden, 1960’lardaki, 1970’lerdeki seleflerinin gördükleri saygıyı görmüyorlar. Dahası sayı çokluğu yüzünden seleflerinin aldıkları maaşı da alamıyorlar.

Ben Türkiye’de profesör, doçent sayısının artmasına karşı değilim. Bu artışın normalin dışında bir hızla artmasına karşıyım. Türkiye’de bu artış sağlıklı bir artış olmamıştır. Bu artış büyük ölçüde ehliyet ve liyakatten ödün verilerek, standartlar aşağıya çekilerek gerçekleştirilmiş bir artıştır.

Standartların Aşağıya Çekilmesine Bir Örnek: Yabancı Dil Sınavı.- 20 Haziran 1973 tarih ve 1750 sayılı Üniversiteler Kanununa göre doçentlik sınavına

bir dilden, profesörlük sınavına bir başka dilden giriliyordu (m.23). Yani profesörlerin iki yabancı dil bilmesi gerekiyordu. 4 Kasım 1981 tarih ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu profesörler için iki yabancı dil şartından vazgeçmiştir. Doçentlik için tek yabancı dil şartını öngörmüştür. 11 Temmuz 1983 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan Doçentlik Sınav Yönetmeliğiyle doçentlik yabancı dil sınavını başarmak için yüz üzerinden en az *yetmiş* alma şartı getirilmişti (m.4). 1 Eylül 2000 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan Doçentlik Sınav Yönetmeliğiyle yabancı dil sınavında baraj yetmişten *altmış beşe* indirilmiştir. 22 Şubat 2018 tarih ve 7100 sayılı Kanunla doçentlik için yabancı dil barajı, altmış beşten *elli beşe* indirilmiştir. Doktor öğretim üyeliği için ise dil şartı öngörülmemiştir.

Bugün üniversitelerde görev yapan öğretim üyelerinin önemli bir kısmı, profesörler dahil, doğru dürüst yabancı dil bilmiyorlar. Bunların ezici çoğunluğunun yabancı dil (KPDS, ÜDS) puanları 70 civarındadır (70'in altında olanlar da vardır). Okuduğunu anlamak üzerine kurulu çoktan seçmeli bir test sınavında elde edilen 70 puan yabancı dil bilgisi bakımından bir anlam ifade etmez. Böyle bir kişi, 70 puan aldığı yabancı dilde duyduğunu anlayamaz; keza konuşamaz ve dahası yazamaz.

İşin ilginç ve şüphe uyandırıcı kısmı ise KPDS'den veya ÜDS'den 65 veya 70 alan bu öğretim elemanlarından bazılarının “uluslararası” dergilerde İngilizce makale yayınlamış olmalarıdır!

Bugün sadece yabancı dil bakımından 2000 öncesi standardı arayın; profesör ve doçent sayısı yarıya iner. Bugün Türkiye’de 1981 öncesi standardı arayın profesör ve doçent sayısı çeyreğe iner.

Keşke 1980 öncesi standartları koruyarak doçent ve profesör sayısı artırılabilseydi!

Gerçekte Değişen Ne?- Gerçekte ne değişiyor? Değişen bir şey var. Standartların inmesiyle doçent ve profesör sayısı artıyor. Ama gerçekte bir değer

artışı yok. Siz istediğiniz kadar doçentlik ve profesörlük unvanlarını hak etmeyen kişilere verin, bu kişileri değerli hâle getiremezsiniz. Bu unvanları hak etmeyen kişilere vererek, bu kişilere değer kazandıramazsınız. Ama bu şekilde bu unvanların değerini düşürürsünüz. Hepsi bu. Türkiye’de bu olmuştur.

Meseleyi daha açık bir şekilde söyleyeyim: Türkiye’de bugün ortalama bir iktisadî ve idarî bilimler fakültesindeki ortalama bir profesörün toplum nezdinde itibarı, 1970’li yıllarda ortalama bir lise öğretmeninin itibarından düşüktür. Devam edeyim: Bugün ortalama bir mühendislik fakültesi profesörünün itibarı, 1970’li yıllardaki endüstri meslek lisesi öğretmenin itibarından düşüktür.

Bunda şaşırtıcı bir yan yok: Muhtemelen bugün iktisadî ve idarî bilimler fakültelerinde görev yapan öğretim üyesi sayısı 1970’li yıllarda Türkiye’de bütün liselerde görev yapan öğretmen sayısından daha fazladır. Yine bugün Türkiye’de mühendislik fakültelerinde görev yapan öğretim üyesi sayısı 1970’lerde Türkiye’de endüstri meslek liselerinde görev yapan toplam meslek dersi öğretmen sayısından daha fazladır. Keza bugün ilâhiyat fakültelerinde görev yapan öğretim üyesi sayısı 1970’lerde imam hatip liselerinde görev yapan meslek dersi öğretmen sayısından daha fazladır.

* * *

Türkiye’de her şeyde sayılar artmıştır. Üniversite sayısı artmıştır; öğrenci sayısı artmıştır; öğretim üyesi sayısı artmıştır; ama bu artış sağlıklı bir artış değildir, çünkü kalite artmamıştır; artmayı bir yana bırakın 1970’lerde olan kalite korunamamıştır.

Neticede, Türkiye’de gerek üniversite öğrencisi, gerekse öğretim üyesi sıfatı değerini yitirmiştir. Bu sıfatlar, bu sıfatları hak etmeyen kişiler yüzünden değersizleşmiştir. Üniversitede değersizleşen sadece öğrencilik ve öğretim üyeliği sıfatları değildir. Üniversitede yapılan bilimsel araştırmalar, yazılan kitap ve makaleler, düzenlenen sempozyum ve kongreler de değersizleşmiştir.

D. BİLİMSEL FAALİYETLERİN (ARAŞTIRMA, TEZ, KİTAP, MAKALE, SEMPOZYUM, VS.NİN) DEĞERSİZLEŞMESİ

Konuyu adım adım inceleyelim:

1. Araştırma Projelerinin Değersizleşmesi

Türkiye’de geçmişle kıyaslanamayacak oranda kamu kaynaklarıyla bilimsel araştırma projesi finanse ediliyor. Bunların acaba kaçısı bilime katkıda bulunan gerçek projeler? Proje sayısında böylesine artış normal mi?

Türkiye’de teorik alanlarda dahi araştırma projesi yapıp, kamu kaynaklarından para aldıktan sonra kitap ve makale yazan hocalar var. Hukuk, felsefe, mantık, matematik gibi pek çok alanda, pek çok konu, öğretim üyesinin müktesebatı ve akıl gücüyle yazılır. Böyle bir öğretim üyesinin, geçmişteki eğitimi ve kendi aklı melekeleri dışında ihtiyacı olan tek şey, kütüphanedir. Bu alanlarda çoğunlukla araştırma projelerinin eser üretimine yapacağı bir katkı yoktur. Türkiye’de bu alanlarda dahi araştırma projelerinin yapılması, kamu kaynaklarının israfından ve hocalara haksız gelir transferinden başka bir işe yaramaz. Sahte araştırma projelerinin olduğu yerde gerçek projelerin değeri azalır.

Ben şahsen hukuk alanında hazırlanan araştırma projelerini her zaman kuşkuyla karşıladım. Türkiye’de hukuk alanında son yıllarda araştırma projesi sonucunda yazılmış kitap ve makaleler var. Bunlar 70’li yıllarda yazılmış kitap ve makalelerden daha mı değerli?

2. Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Değersizleşmesi

Türkiye’de yüksek lisans ve doktora tez sayıları çok hızlı bir şekilde artıyor. YÖK Ulusal Tez Merkezinin “İstatistikler” sayfasında Türkiye’de yıllara göre savunulan yüksek lisans ve doktora tez sayılarına ilişkin bilgiler vardır. 1990, 2000, 2010 ve 2018 yıllarında savunulan tez sayıları aşağıda tablo üzerinde gösterilmiştir:

TABLO 5: YILLARA GÖRE YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA TEZ SAYILARI

Yıllar	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam
1990	3131	876	4007
2000	6492	1938	8430
2010	19763	4663	24426
2018	29515	7138	36653

(Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/degersizlesme.htm>'nin parçasıdır).

Kaynak: YÖK Ulusal Tez Merkezi > İstatistikler > Yıllara Göre (<https://tez.yok.gov.tr/...islem=2>)
(25.11.2019) (2019 tamamlanmadığı için 2018 yılı alınmıştır).

Görüldüğü gibi Türkiye’de savunulan yüksek lisans ve doktora tez sayısı çok hızlı bir şekilde artıyor. Bir yılda savunulan yüksek lisans ve doktora tez sayısı, on yılda bir ikiye katlanıyor. (İlahiyat ve hukuk alanındaki yüksek lisans ve doktora tez sayısı hakkında 7 Kasım 2019 tarihinde yayınladığım [makaleme](#) bakılabilir).

Türkiye’de 1990 yılında 3131 yüksek lisans tezi ve 876 doktora tezi savunulmuş iken 2018’de 29515 yüksek lisans tezi ve 7138 doktora tezi savunulmuştur. Yani Türkiye’de 28 yılda yüksek lisans tez sayısı 9 kat, doktora tez sayısı 8 kat artmıştır. Ben tez sayısının bu oranda artmasını olağan bir şey olarak görmüyorum.

2018 yılını esas alarak Türkiye’de yılda ortalama 30.000 yüksek lisans tezinin ve 7.000 doktora tezinin savunulduğunu söyleyebiliriz. Bu sayılar çok yüksek. Türkiye bu sayıda yüksek lisans ve doktora tezinin hakkıyla hazırlanıp savunulabilmesi mümkün değil. Türkiye bu birikime ve altyapıya sahip bir ülke değil. Dahası bu tezlerin bir kısmı, yeni kurulmuş ve kütüphanesinde çok az sayıda kitabın bulunduğu üniversitelerde hazırlanmıştır.

Maalesef Türkiye’de bazı üniversitelerin Sosyal Bilimler Enstitülerine, buraların imkanlarının çok üstünde bir sayıda yüksek lisans ve doktora öğrencisi alınıyor. Örnek olarak 9 Ocak 2014 tarihinde yayınladığım “Yalova Üniversitesi SBE Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı Hakkında Eleştiriler” başlıklı makalede Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programına sadece bir yarıyılıda 60’ı tezli, 61’i tezsiz olmak üzere toplam

121 öğrenci alındığını göstermişim. Dahası bu programa başvuru için yabancı dil bilmek ve hukuk fakültesi mezunu olmak şartları aranmamıştı. Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programına ilahiyat fakültesi mezunları ile kamu yönetimi bölümü mezunları da başvurabilmiştir. Oysa bu dönemde Yalova Üniversitesi SBE Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programında ders veren 18 öğretim üyesinden sadece 4'ü kamu hukukçusu idi. Ders veren öğretim üyelerinden 5'i özel hukukçu, 9'u ise hukukçu bile değildi. Bunlardan 5'i İİBF/SBF mezunu, 2'si ilahiyat fakültesi mezunu, 2'si de edebiyat fakültesi mezunu idi. Bu konuda daha fazla bilgi için adı geçen [makaleme](#) bakılabilir. Türkiye'de yüksek lisans öğrenci sayısı ve keza yüksek lisans tez sayısı böyle artmıştır.

Diğer yandan Türkiye'de hazırlanılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin önemli bir kısmının zayıf akademik kalitede olduğunu hepimiz biliyoruz. Bazı tezlerin kısmen veya tamamen intihal ürünü olduğu da bir vakıa. Bunları bir yana bırakın, daha acısı Türkiye'de bazı tezlerin para karşılığında yazdırıldığı konusunda haberler çıkıyor. İnsanın inanası gelmiyor; ama akademik camiada bu konuda çok yaygın söylentiler var.

Aslında parayla tez yazdırma olgusu gizli saklı bir şey değil. *Google*'da “tez yazdırma”, “paralı tez”, “parayla tez yazdırma” gibi terimlerle arama yapın; bu işi “uygun ücret karşılığında” yapan pek çok siteye ulaşacaksınız.

İntihal az ya da çok geçmişte de vardı. Ama 1980'li yıllarda parayla tez yazdırıldığını ben duymadım.

* * *

Burada ayrıca belirtelim ki, YÖK, Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin de 35'nci maddesinde yaptığı değişiklikle yüksek lisans ve doktora programlarında “öğretim üyesi başına düşen tez danışmanlığı” sayısını *en fazla 14 ile* sınırlandırmıştır ve bazı lisansüstü programlar için bu kontenjanın % 50'ye kadar artırılmasına izin vermiştir (*Resmî Gazete*, 22 Kasım 2019, Sayı 29690). YÖK'ün böyle bir sınırlama getirmesi fiilen bu sayının daha yüksek olduğunu düşündürmektedir. Belirtelim ki 14 sayısı da çok yüksek bir sayıdır. Bir

öğretim üyesinin aynı anda 14 yüksek lisans veya doktora tezine hakkıyla danışmanlık yapması mümkün değildir. Bu öğrenciler ile haftada sadece bir saat görüşse bu iş için 14 saat ayırması gerekir. Hukuk alanında 14 yüksek lisans veya doktora tezi, toplamda ortalama 3000 sayfayı geçer. Bir öğretim üyesi bu kadar fazla sayıda çalışmayı hakkıyla okuyamaz, bunların kaynaklarını denetleyemez. Bu öğretim üyesinin aynı zamanda lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında pek çok dersinin de bulunduğu unutulmamalıdır.

3. Kitapların Değersizleşmesi

Türkiye’de eskiden çok az sayıda akademik kitap yayınlanırdı. Özellikle monografi sayısı fevkâlâde düşüktü. Türkiye’de 1960’lı yıllarda, 1970’li yıllarda anayasa hukukunda yayınlanan monografi sayısı yılda bir ikiyi geçmezdi. Ama yayınlanmış bu kitapların hepsi alanına önemli katkılar yapmış, bugün de hatırlanan ve bugün de atıf alan değerli monografilerdi. Türkiye’de bugün sadece bir yılda anayasa hukuku alanında yayınlanan monografi sayısı, belki 1960’larda, 1970’lerde aynı alanda yayınlanan toplam monografi sayısından fazladır. Ne var ki, 2010’lu yıllarda yayınlanan monografilerin ezici çoğunluğu hiçbir iz bırakmadan unutulup gidiyorlar.

İlk bakışta, çok sayıda kitap yayınlanması konusunda “bunda ne kötülük var”, hatta “bu sevindirici bir şey” diyenler olacaktır. Hayır öyle değil. Çünkü Türkiye’de son yıllarda yayınlanan monografiler fevkâlâde kötü. Maalesef bazıları da intihal ürünü. Diğer bazıları ise dürüst, ama çapsiz.

Her halükârda yayınlanan kitap sayısı yıldan yıla hızla artıyor. Yayınlanan kitap sayısının artmasında “yağmacı yayıncılık” denen olgunun özel bir payı var. Normal yayıncılık sisteminde, yayınevi, kitabını yayınladığı yazara telif ücreti öder. Burası Türkiye! Burada maalesef bunun tersi oluyor. Bugün Türkiye’de, doktora tezlerinin, doçentlik ve keza profesörlük çalışması olarak sunulan bazı kitapların, yazarları tarafından yayınevlerine ödedikleri para karşılığında yayınlandığını biliyoruz.

Bu gizli bir şey değil: İnternette görüldüğü kadarıyla, Türkiye’de, yazarlardan aldığı ücret karşılığında kitap yayınlayan bazı yayınevleri vardır. Bu yayınevleri, yazarlara ekonomik fiyatlarla “yayın paketleri” sunmaktadırlar. *Google*’da “yayın paketi”, “akademik yayın paketi” veya “akademik paket” kelimelerini yazıp sorgulama yaparsanız, bu nitelikte yayın yapan pek çok yayınevinin sitesine ulaşacaksınız.

Bugün bir kitapçıya gidip, hukuk monografilerine bakarsanız, bunlardan hangisinin sahih bir kitap, hangisinin yazarının ödediği para karşılığında basılan bir kitap olduğunu anlayamazsınız. Neticede Türkiye’de sahih kitapların değeri, “yağmacı yayıncılık” mahsulü kitaplar yüzünden düşüyor.

Türkiye’de bugün kitapları yayınlanan yazarların ezici çoğunluğu, 1960’lı, 1970’li yıllarda yaşasaydı tek bir kitap dahi yayınlamayazlardı.

Yağmacı yayıncılığa ilişkin şunu da belirtmek gerekir ki, bu olgunun sebeplerinden en önemlisi benimsenen akademik yükselme sisteminin kendisidir. Bu ayrıca incelenmesi gereken bir sorundur

4. Makalelerin Değersizleşmesi

Türkiye’de sadece kitaplar alanında değil, makaleler alanında da “yağmacı yayıncılık” vardır. Türkiye’de yıldan yıla makale sayısı ve keza akademik dergi sayısı artıyor. Bu dergilerin bir kısmı da, YÖK Genel Kurulunun 7 Mart 2019 tarihli kararıyla vakıa olarak kabul edildiği gibi, “yağmacı dergiler”dir. Bu dergiler yazardan aldıkları ücret karşılığında makale yayınlıyorlar.

Diğer yandan Türkiye’de hakemli akademik dergi sayısı da her yıl artıyor. *DergiPark*’ta Temmuz 2019 itibarıyla 1861 dergi var. Türkiye gibi bir ülkede hakıyla 1861 hakemli akademik derginin yayınlanması mümkün müdür? (Bu arada belirtelim ki, *DergiPark* kullanım koşullarına ve akademik süreli yayın standartlarına uymadığı için *DergiPark*’tan çıkartılan 498 adet akademik dergi daha vardır) [12]. Neticede bu dergi enflasyonu ortamında, gerçek akademik dergilerin değeri düşüyor.

Türkiye 1990'lı yıllara kadar akademik alanda iki hukuk dergisi (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi) ile geldi. Bugün Türkiye'de yayınlanan kaç hukuk dergisi var? Yirmi mi? Otuz mu? Bunların kaç adı geçen dergilerin 1960'lı, 1970'li yıllardaki sayıları kadar değerli?

Mevcut Dergilerin Değersizleştirilmesi.- Türkiye'de 50-60 yıllık geçmişe sahip, bin bir güçle bugünlere gelebilmiş, başarısını ispatlamış çok az sayıda akademik dergi var(dı). Bunları çıkaran fakültelerin yönetimleri değişince bunların yayın kurulları da değişmiştir. En kaliteli dergilerimizden ikisi de, bu dergileri çıkaran kamu kurumunun kapatılması sonucunda iktidara yakın bir üniversiteye devredilmiştir. Eskiden beri çıkan bu dergilerin artık eskisi kadar kaliteli olduğu konusunda şüphelerim var. Bu konuda eleştirilerimi, 22 Ağustos 2019 tarihinde yayınladığım "[Akademik Dergi Yayıncılığı Üzerine](#)" başlıklı bir makalede sıralamıştım. O nedenle bu konuya tekrar değinmeyeceğim.

Eski prestijli dergilerin prestijini istismar etmeye teşebbüs edeceklere sadece şunu hatırlatayım: Bu dergilerin 50 yılda oluşturduğu değerden sadece bir iki yıl istifade edebilirsiniz. Bu dergilerde yayınlanmayı hak etmeyen makaleleri yayınlarsanız, bu dergiler çok değil sadece bir iki yıl içinde, değerlerini yitirirler. Bu dergilerden kazandığınız puanları bir daha kazanamazsınız. Dolayısıyla bu dergileri ele geçirmenizin size de bir faydası olmaz. Sadece memleketimizin 50 yılda oluşturduğu bir değeri yok etmiş olursunuz.

5. Bilimsel Sempozyumların Değersizleşmesi

Türkiye'de bir bilimsel sempozyum ve kongre patlaması var. Türkiye'de 1970'li, 80'li, 90'lı yıllarda görülmediği ölçüde sempozyum ve kongre düzenleniyor. Türkiye'de bu kadar kongre ve sempozyumun hakkıyla düzenlenmesi mümkün mü? Türkiye'de neredeyse her ilde ve hatta pek çok ilçemizde düzenlenen bilimsel sempozyumlar var. Bu sempozyumlar şu yada bu şekilde kısmen veya tamamen kamu kaynaklarıyla finanse ediliyor. Bunların maliyeti kamu üzerine yükletiliyor. Ama ortaya çoğunlukla sunulan bildirilerden

bir kısmının metninin yer aldığı sıradan bildiri kitaplarından başka bir şey çıkmıyor. Sempozyum düzenlenmeden de bu bildiriler dergilerde birer makale olarak yayınlanabilirdi.

6. “Uluslararası” Sıfatının Değersizleşmesi

İlave edelim ki, Türkiye’de akademik alanda “uluslararası” sıfatının herhangi bir değeri kalmamıştır. Zira “uluslararası” sıfatı Türk akademisinde haksız yere en çok kullanılan ve en çok istismar edilen sıfatlardan biridir.

a) **“Uluslararası Dergiler”**.- Türkiye’de yayınlanan pek çok akademik derginin isminde “uluslararası” sıfatı kullanılıyor. Türkiye’de taşrada çıkan “uluslararası dergiler” var! Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi “*Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi-International Journal of Social Sciences*” isimli bir “uluslararası” dergi yayınlıyor. Merak edip derginin son sayısına baktım. Son sayıda yayınlanan 10 makalenin 10’u da Türkçe ve makalelerin hepsinin yazarı Türk [13]. Derginin uluslararası olan tek yanı adı. Dahası yazarların hepsi taşra üniversitelerinde görev yapan öğretim elemanları ve yine taşra üniversitelerinde yüksek lisans veya doktora yapan öğrenciler. Derginin son sayısında makalesi yayınlanan yazarların arasında, biri (o da Beykent Üniversitesinden bir doktor öğretim üyesi) hariç, bütün yazarlar, Çanakkale, Balıkesir, Bilecik, Muğla gibi taşra üniversitelerinde görev yapan öğretim elemanları ve buralarda okuyan doktora öğrencileri [14]. Gerçekte Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinin çıkardığı “*Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi-International Journal of Social Sciences*” isimli dergi, bırakınız “uluslararası” olmayı, “ulusal” bile değil. Gerçekte bir taşra dergisi.

a) **“Uluslararası Kongreler”**.- Yine Türkiye’de düzenlenen pek çok sempozyum veya kongrenin isminde “uluslararası” sıfatı kullanılıyor. Türkiye’nin derin taşrasında düzenlenen “uluslararası” sempozyum ve “uluslararası” kongreler vardır. Yine memleketim olan Biga’dan örnek vereyim. Biga İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi 2006 yılından beri “Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi” düzenliyor. Kongrenin adı “Uluslararası” olsa da bu Kongrenin

gerçekte uluslararası bir yanı yok. Son iki Kongrede (8’inci ve 9’uncu Kongrelerde) sunulan bildirilerin yayınladığı *bildiri kitaplarını* inceledim. Her iki kitapta da tek bir yabancı yazarın bildirisi yok. Kitapta yer alan bildirilerin hepsinin yazarı Türk. Dahası 8’inci kongre kitabındaki bir makale, 9’uncu kongre kitabında ise iki makale hariç, kitapta bulunan bildirilerin *hepsi Türkçedir* [15].

İlave edelim 8’inci ve 9’uncu kongre kitaplarının yazarlarının önemli bir kısmı Biga İİBF’den ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinin değişik fakültelerinden. Diğer yazarlar da Sakarya, Manisa, Aydın, Bandırma, Isparta, Edirne gibi şehirlerinden. Dokuzuncu Kongre kitabında bulunan 46 bildirinin içinde sadece bir bildiri İstanbul’dan bir araştırma görevlisine ve bir bildiri de Ankara’dan gelen bir öğretim görevlisine aittir.

Biga İİBF tarafından düzenlenen bu “Uluslararası Kongre” bırakın uluslararası olmayı, *gerçekte “ulusal” bile değil*. Olsa olsa bölgesel. Kongre kitabında bildirisi olanların tamamına yakın bir kısmı Batı Anadolu’daki çeşitli şehir ve ilçelerden gelen öğretim elemanları ve yüksek lisans ve doktora öğrencileri.

Vakıa şu ki, “uluslararası” sıfatının istismar edilmesi sadece Çanakkale ve Biga’ya mahsus bir şey değil. Türkiye’de pek çok üniversite, çıkardıkları dergilerde ve düzenledikleri sempozyumlarda “uluslararası” sıfatını haksız yere kullanıyorlar ve netice “uluslararası” sıfatı değerini yitiriyor.

* * *

Biga veya Çanakkale’yi hedef almadan genel bir eleştiri olarak söylemek isterim ki, bir derginin isminde “uluslararası” sıfatı kullanıldı diye bu dergi bilim alemine uluslararası düzeyde katkı yapan bir dergi hâline gelmiyor. Yine bir üniversite, düzenlediği kongreye “uluslararası” sıfatını ekledi diye, bu kongre, bilime uluslararası düzeyde katkı yapan bir kongre hâline dönüşmüyor. Bu üniversiteler, “uluslararası” dergi çıkardı veya “uluslararası” kongre düzenledi diye bu üniversiteler bir uluslararası camiada tanınan üniversiteler hâline gelmiyor.

Yine Biga veya Çanakkale’yi hedef almadan genel olarak Şu soruyu sormak isterim: Bu “uluslararası” dergiler veya “uluslararası” kongreler, kamu kaynaklarını israf etmekten başka ne işe yarıyorlar? Bilime uluslararası düzeyde katkıda bulunmadıklarına göre, bu dergiler neden çıkarılıyorlar ve bu kongreler neden düzenleniyorlar? Öğretim elemanları ne diye böyle “uluslararası” dergiler çıkarma, “uluslararası” sempozyumlar düzenleme zahmetine giriyorlar? Şüphesiz ki bu dergileri çıkaran veya bu kongreleri düzenleyen ve bunlara katkıda bulunan öğretim elemanları içinde pek çok iyi niyetli bilim insanı vardır. Ancak bu dergilerin çıkmasını ve kongrelerin yapılmasını ve sürdürülmesini sağlayan temel sebebin bu iyi niyetli bilim insanlarının bilime uluslararası düzeyde katkı yapma arzuları olduğunu sanmam. Temel sebep zannımca Şudur: Ülkemizde öğretim elemanlarının ezici çoğunluğu akademik kariyerlerinde hızlıca yükselmek istiyorlar ve bunun için de puana ihtiyaçları var. Bu “uluslararası” dergilerde makale yayınlayarak ve bu “uluslararası” kongrelerde bildiri sunarak puan topluyorlar. Kanımca bu “uluslararası” dergilerde yazan veya bu “uluslararası” kongrelerde tebliğ sunan öğretim elemanlarının önemli bir kısmının amacı, bilim alemine “uluslararası” düzeyde katkıda bulunmak değil, olabildiğince hızlı bir şekilde yükselmektir. Kongre düzenlemeye ve kongrede bildiri sunmaya puan verilmesini kaldırın, Türkiye’de uluslararası veya ulusal kongre sayısı derhal yarı yarıya düşer.

II. NEDEN?

Türkiye’de neden değerli Şeyler kısa sürede değerlerini yitiriyor? Neden?

Neden konusunda pek çok Şey söylenebilir. Ama belki doğrudan Şunu söylemek gerekir: İnsan denen yaratıkta değerleri ele geçirme konusunda doğuŐtan gelen bir güdü vardır. Ancak bu güdü hâliyle sadece Türklerde değil, bütün milletlerde vardır. Ancak başka milletlerde değerlerin yağmalanmasına devlet müsaade etmez iken Türkiye’de devlet buna izin vermekte ve hatta bunun alt yapısını bizzat hazırlamaktadır. Türkiye’de devlet destekli bir değersizleştirme süreci vardır. Fark buradadır.

Türkiye’de bazı kurumlar başarılı olabiliyor. Ne var ki bu kurumların başarılarını uzun süre korumaları mümkün olamıyor. Değer üreten kurumlar, devlet tarafından korunacaklarına, tam tersine, devletin desteğiyle, değerleri ele geçirme arzusundaki bir kitle tarafından saldırıya uğruyor ve adeta yağmalanıyorlar.

Bu değersizleştirmeyi örneklerle açıklamakta yarar vardır.

1. Anadolu Liselerinin Değersizleşmesi

Türkiye’de bir zamanlar başarılı Anadolu liseleri vardı. Kaliteli liselerdi. Anadolu’nun zeki çocuklarına ücretsiz bir şekilde kaliteli bir eğitim veriyorlardı ve onlara belli bir düzeyde İngilizce öğretebiliyorlardı. Bir zamanların Anadolu liselerinin mezunları en iyi üniversiteleri kazandılar ve Türkiye’nin elitleri arasına girdiler. Anadolu liseleri Türkiye’nin ürettiği bir “değer” idi.

Ama kısa bir süre sonra, herkes çocuğunu Anadolu liselerine göndermek istedi. Hâliyle bu liselerin kontenjanları sınırlıydı ve dolayısıyla pek çok çocuk bu liseleri kazanamıyordu. Kazanamayan çocuklar da kazansın diye pek çok yeni Anadolu lisesi açıldı. Her il merkezinde bir Anadolu lisesi açıldı. Bu yetmedi her ilçede bir Anadolu lisesi açıldı. Bu yetmedi “Anadolu imam hatip liseleri” açıldı. Neticede bugün Anadolu liselerinin hiçbir değeri kalmadı. Yani Anadolu liselerinin adı ve prestiji yağmalandı; bu liseler değersizleşti ve neticede bu liselerin normal liselerden herhangi bir farkı kalmadı.

Türkiye’de orta öğretimde bu değersizleşme sürecinden yara almadan çıkabilmiş devlet okulu yoktur. Türkiye’de başarılı olan kurumların başarısı yağmalanmalarına sebep olur.

2. Her Yer Mülkiye!

Türkiye’de Osmanlı döneminde veya Cumhuriyet döneminde bin bir güçlkle kurulmuş elit eğitim veren Mülkiye Mektebi gibi birkaç okul vardı. Mekteb-i Mülkiye 1859 yılında yüksek kamu görevlisi yetiştirmek amacıyla kurulmuştu.

Bu amacında da başarılı olmuştu. Cumhuriyet döneminde Ankara'ya taşınsa ve ismi “Siyasal Bilgiler Okulu” ve daha sonra “Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi” olarak değişse de varlığını ve fonksiyonunu 1980'lere kadar sürdürmüştü. Devlete yüksek kamu görevlisi yetiştirmişti. Dahiliye, hariciye, maliye kadroları Mülkiye/SBF mezunlarından oluşuyordu ve zannımca bunlar bugünkü haleflerine kıyasen görevlerinde daha başarılıydılar. Mülkiye/SBF büyük bir prestijden yararlanıyordu; çünkü tek okuldu.

Ne var ki, 1982'de “İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri”, “İktisadî ve İdarî Bilimler Fakülteleri (İİBF)”ne dönüştürüldü ve İİBF'ler, SBF örnek alınarak yapılandırıldı. İİBF'lere SBF ile aynı bölümler kuruldu, İİBF'lerde SBF ile aynı dersler okutuldu. Bunlar ile SBF arasında bir fark kalmadı. Zamanla SBF mezunlarının sahip olduğu bütün hak ve yetkiler, İİBF mezunlarına da verildi. Dahası izleyen yıllarda daha pek çok İİBF, SBF vb. fakülteler kuruldu. Bugün Türkiye'de siyasal bilgiler fakültesi ile aynı veya benzer bölümlere sahip 200'e yakın fakülte var. Bunlar SBF, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi, İdarî Bilimler Fakültesi, yönetim bilimleri fakültesi gibi çok çeşitli isimler taşıyorlar. Bunların mezunları Mülkiye/SBF mezunlarıyla aynı hak ve yetkilere sahipler. 2018-2019 öğretim yılı itibarıyla bunların bir listesi ve bunlarda okuyan öğrenci sayılarını gösteren bir tabloyu aşağıda veriyorum.

TABLO 6: SBF, İİBF VE BENZERİ FAKÜLTELER VE BUNLARDA ÖĞRENCİ SAYILARI (2018-2019)

	Birim Sayısı	Yeni Kayıt			Okuyan		
		E	K	T	E	K	T
İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	14	2194	2074	4268	9205	9502	18707
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	124	27144	21223	48367	174009	151795	325804
İktisat Fakültesi	3	1152	1131	2283	8773	7510	16283
İşletme Fakültesi	31	5031	3500	8531	26397	19066	45463
İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi	8	678	387	1065	3506	2064	5570
Siyasal Bilgiler Fakültesi	11	2343	1903	4246	10904	8721	19625
Ticari Bilimler Fakültesi	3	253	123	376	1993	1075	3068
Yönetim Bilimleri Fakültesi	3	138	94	232	500	372	872
Toplam	197			69368			435392

E: Erkek; K: Kadın; T: Toplam

(© K. Gözler. Bu tablo <http://www.anayasa.gen.tr/degersizlesme.htm>'nin parçasıdır).

Kaynak: <https://istatistik.yok.gov.tr> > Yükseköğretim İstatistikleri > 2018-2019 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri > Eğitim Birimlerine Göre Öğrenci ve Öğretim Elemanları Sayıları > Tablo 3. Eğitim Birimlerine Göre Öğrenci Ve Öğretim Elemanları Sayıları, 2018-2019 tablosunun ilgili satırlarından elle seçilerek tarafımızdan oluşturulmuştur (14.11.2019).

Görüldüğü gibi SBF benzeri okullarda 2018-2019 öğretim yılında eğitim gören tam 435.392 (dört yüz otuz beş bin üç yüz doksan iki) öğrenci vardır. Türkiye’de iktisadî ve idarî bilimler alanında bu sayıda öğrenciye ihtiyaç var mı?

Burada sadece bir degersizlesme değil, aynı zamanda memleketimizin kaynakları da israfı da söz konusudur. Nasıl mı? Şöyle:

3. Kamu Yönetimi Bölümleri Ne Yetiştirir?

Türkiye’de 126 tane kamu yönetimi bölümü (bazılarının ismi “kamu yönetimi ve siyaset bilimi”dir) var (Bkz. [EK-9](#)). Bir zamanlar Türkiye’de tek kamu yönetimi bölümü vardı o da Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesindeydi. Mezunlarının çok büyük bir kısmı kaymakam oluyorlardı. Kaymakam olmak isteyen lise öğrencilerinin yapması gereken şey belliydi. SBF Kamu Yönetimi Bölümüne girmek. Şimdi SBF Kamu Yönetimi Bölümüne giremeyenlerin üzülmesine gerek yok; onlar için, daha 126 tane kamu yönetimi bölümü var.

Kağıt üzerinde onların da kaymakamlık sınavına girme hakkı var. Zaten bu üniversitelerin web sayfalarının kamu yönetimi bölümlerinin tanıtım kısımlarında da bu husus açıkça belirtilmektedir. Örnek olarak Biga İİBF Kamu Yönetimi bölüm tanıtım sayfası için [EK-10](#)’a bakılabilir. Ne var ki gerçekte bu fakültelerin kamu yönetimi bölümü mezunlarının kaçının kaymakam olduğu belli değil. Mesela ben Biga İİBF’nin 1995 yılında açılan Kamu Yönetimi Bölümünden şimdiye kadar mezun binlerce öğrenci içinden kaç öğrencinin kaymakamlık sınavını kazandığını merak ediyorum. Muhtemelen Biga İİBF Kamu Yönetimi bölümden bugüne kadar binlerce kişi mezun oldu. Acaba kaç kaymakam oldu? Yüzde biri mi, yoksa binde biri mi?

Biga İİBF mezunlarını kaymakamlık sınavını kazanma ihtimalleri çok düşük. Çünkü 126 tane kamu yönetimi bölümü var ve muhtemelen bu bölümlerden her

yıl 10 bin civarında öğrenci mezun oluyor ve bunlardan her yıl en fazla 100 kadarı kaymakamlık sınavını kazanabiliyor (Bu sınava hukuk fakültesi mezunları da katılıyor).

Muhtemelen yukarıda yazdıklarım karşısında, “kamu yönetimi” veya “kamu yönetimi ve siyaset bilimi” bölümünde ders veren öğretim üyelerinden bir kısmı, benim konuyu yanlış anladığımı veya çarpıtığımı ve kendi bölümlerinin dünyanın her yerinde olduğunu söyleyeceklerdir. Şüphesiz üniversitelerde “sosyoloji” bölümü gibi bir de “siyaset bilimi” bölümü olabilir. Buna diyeceğim bir şey olamaz. Hâliyle bu durumda bu bölümde medenî hukuk gibi hukuk derslerinin olmaması ve bölümün web sayfasında “bizim mezunlarımız kaymakam oluyor” gibi gerçek dışı beyanlarda bulunulmaması gerekir. Türkiye’de “kamu yönetimi” veya “kamu yönetimi ve siyaset bilimi” bölümlerinin derslerine bakınız, bunların siyaset bilimi bölümü olmadıklarını göreceksiniz.

4. Uluslararası İlişkiler Bölümleri Ne Yetiştirir?

Türkiye’de 141 tane uluslararası ilişkiler bölümü (bazıları “uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi” ismini taşıyor) var (Bkz. [EK-11](#)). Bunların öğrencileri Dışişleri Bakanlığına girmek ve diplomat olmak hayaliyle bu bölümlere giriyorlar. Bunların bölüm tanıtım web sayfalarında da mezunlarının Dışişleri Bakanlığında görev alabilecekleri yazılı. Örnek olarak [EK-12](#)’de yer alan Biga İİBF uluslararası ilişkiler bölüm tanıtım sayfasına bakabilirsiniz. Ben Biga İİBF’nin 1995 yılında açılmış olan Uluslararası İlişkiler Bölümünden bugüne kadar mezun olan binlerce öğrenciden kaç öğrencinin Dışişleri Bakanlığı meslek memurluğuna girdiğini merak ediyorum. Oran binde bir mi? Yoksa on binde bir midir? Belki de Biga İİBF mezunu olup, diplomat olan tek bir mezun dahi yoktur. Bırakın Biga’yı, geçmişte ders verdiğim Bursa Uludağ Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümünden şimdiye kadar kaç kişinin Dışişleri Bakanlığı meslek memurluğuna girdiğini merak ediyorum.

Biga'da uluslararası ilişkiler bölümü açmak saçmalaktır. Kayapınar Köyü ile Ağaköy arasında pırnallık bir alanda kurulu olan ve öğrencilerinin 50.000 nüfuslu Biga'da ve hatta 2.000 nüfuslu Ağaköy'de hayatların sürdürdüğü bu Fakülteden diplomat yetişmez. Biga İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü öğrencileri, Biga'nın ve Ağaköy'ün ekonomik ve sosyal yapısına çok şey katmıştır; peki Biga ve Ağaköy, Biga İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü öğrencilerinin yetişmesine ne katkıda bulunmuştur?

Kaymakamlık ve diplomatlık gibi yüksek kamu görevleri için yüz tane okul açmanın hiçbir anlam ve gereği yoktur. Bunlar her yıl sınırlı sayıda adayın girdiği elit mesleklerdir. Kaymakam adaylığı kontenjanı yıllık maksimum 100'dür [16]. Dışişleri Bakanlığı meslek mensubu sınavlarında kontenjan 2018 yılında 50 idi [17]. Bazen bu kontenjanlar doldurulmadan da kalabilir. Bazı yıllarda sınav açılmadığı da olur.

Yılda en iyi ihtimalle 50 kişinin girebileceği bir kadro için 141 tane bölüm kurmak ve buralara her yıl binlerce öğrenci almak nasıl bir saçmalaktır?

Burada gerek kamu yönetimi öğrencileri, gerek uluslararası ilişkiler bölümü öğrencileri, gerekse genel olarak İİBF öğrencileri için altını çizerek belirtmek isterim ki, bu durumdan haliyle bu öğrenciler sorumlu değildir; bu öğrenciler suçlu değil; mağdurdur.

Eskiden tek bir okul olan Mülkiye/SBF'nin yaptığı işi şimdi Türkiye'de 100 kusura okul yapıyor. Bu bir kaynak israfı değil mi? Bu işi eskiden olduğu gibi yine tek bir okul yapamaz mı?

Fransa'da hâlâ gerek dahiliyeye, gerekse hariciyeye yüksek kamu görevlileri tek bir okul (Ulusal İdare Okulu, *École nationale d'Administration* [ENA]) tarafından yetiştiriliyor. Bu okul yılda 100 kadar mezun veriyor ve bu mezunlar bütün Fransa'ya yetiyor. Elit böyle yetiştirilir.

5. Elit Yetiştirme

Türkiye’de yaygın bir anti-elitist kültür var. Bu yanlış bir şey. Her devletin elitlere ihtiyacı vardır. J. S. Mill’in dediği gibi “küçük adamlar ile büyük işler yapılamaz”. Elitler, kitle eğitiminin yapıldığı okullarda yetişmez. Gelecek kaygısı yaşayan adamdan elit olmaz. Elitler, kendi alanlarında tek olan okullarda yetiştirilir. Bu okula giren öğrencinin artık gelecek kaygısı kalmaz. Hâliyle bu okullara çok sıkı bir yarışmadan sonra öğrenci seçilir ve öğrenciler çok sıkı bir eğitimden geçirilir ve mezuniyetlerinde de başarıları itibarıyla sıralanırlar.

Her devlet yetiştirdiği elitleri kadar güçlüdür. Osmanlı en güçsüz olduğu zamanlarda dahi elit yetiştirmeyi ihmal etmedi. Tanzimat sonrasında kurduğu okullarda devleti yönetecek elitleri yetiştirebildi. Cumhuriyeti de bu elitler kurmuştur. Cumhuriyet döneminde de devlet, en azından 1980'lere kadar elit yetiştirme görevini ihmal etmemiştir.

Türkiye bugün elit yetiştiremeyen bir ülke hâline gelmiştir. Türk bürokrasisinin önemli bir kısmı da adım adım ehliyeti düşük kişilerin eline geçti ve artan oranda da geçmeye devam ediyor.

* * *

Makalenin sonuna yaklaşırken belirtmek isterim ki, bu makalede eleştirilen pek çok husus, Türkiye’de AKP döneminde zirve yapmış olsa da, bunlar AKP dönemine münhasır hususlar değildir. Bunlar Türkiye’de çok eskiden beri görülen hata ve yanlışlardır. Örneğin Türkiye’de derin taşrada üniversite kurma yanlışını AKP icat etmiş değildir. Anadolu liselerinin değersizleşmesi olgusu da AKP’den çok daha önce başlamıştı. AKP’nin yaptığı yanlışların önemli bir kısmını Türkiye’de AKP’den önce iktidara gelen diğer siyasî partiler de yapmıştır. Aslında bu makalede eleştirilen pek çok şey, bir siyasî partinin üzerine yüklenebilecek şeyler değildir; bunlar doğrudan doğruya bizim millet olarak hasletimizdir.

SONUÇ

Her ÷lke ürettiği değerler ölçüsünde zengindir. Ülkeler ürettikleri değerlerle gelişirler.

Türkiye değer üretemeyen bir ÷lke değil. Ama ürettiği değerleri koruyamayan ve bu değerlerin kısa sürede değersizleştiği bir ÷lke.

Bir değer, onu hak etmeyen kişilerin eline geçtikçe değersizleşir ve kısa bir süre sonra da değer olmaktan çıkar. Değer üretmek yerine üretilmiş değerleri yağmalama üzerine kurulu bir sistem, eninde sonunda çöker. Zira böyle bir yağmaya değer dayanmaz ve bir süre sonra ortada yağmalanacak değer de kalmaz.

Siyasî iktidar, bir demokraside seçimlerin sonucuna göre bir günde ele geçirilebilir. Siyasetteki değerler bir günde el değiştirebilir. Bu normaldir. Ancak sanatta, edebiyatta, kültürde, bilimde değerler, ele geçirilebilen şeyler, hele hele seçim sonuçlarına göre ele geçirilebilecek şeyler değildir. Siyasette bir günde iktidar olunur. Ama sanatta, edebiyatta, kültürde, bilimde bir günde iktidar olunamaz. Bu alanlarda iktidar olmak için çalışıp değer üretmek gerekir. Bunun için de bu değerleri üretecek, edebiyat, sanat ve bilim insanlarını ehliyet ve liyakat üzerine yetiştirmek gerekir.

Örneğin bilimde değer üretmenin ön şartı İngilizce, Fransızca, Almanca gibi batı dillerinden birini veya birkaçını iyi bir derecede bilmektir. Zira bugün yeryüzünde üretilen bilginin ezici çoğunluğu bu dillerle yazılmıştır. Bu dilleri bilmeyen birisi zaten bu bilgilere ulaşamaz. Güvendiğiniz bilim insanı adayları, yabancı dil sınavından 70 alamıyorlarsa, yapmamız gereken şey, barajı önce 65'e, daha sonra 55'e düşürmek değil, bilim insanı adaylarınızın yabancı dil öğrenmelerini teşvik etmek, onlara bunun imkânını sağlamak ve makul bir süreden sonra öğrenemeyenlerin işine son vermekten ibarettir. Türkiye'de bunun tersi yapılmıştır. Sırf doçent ve profesör sayısı artsın diye dil barajı zamanla 70'ten 55'e indirilmiştir.

Yabancı dil sadece bir örnek. Sanatta, edebiyatta, kültürde, bilimde, değer üretmenin daha pek çok şartı vardır. En temeli şudur: Sıradan adamlarla değer üretilmez. Olağanüstü zeki ve Allah vergisi yeteneklere sahip insanlara ihtiyacınız vardır. Bu insanları bulsanız bile, bu insanları baskı altında tutarsanız, yine bu insanlar bir değer üretemez. Sanatta, edebiyatta, kültürde, bilimde değer üretmek için özgür bir ruha sahip olmak gerekir. Özgür ruhun olmadığı yerde yaratıcılık olmaz.

Türkiye’de son yirmi yıldır, üniversitelere büyük yatırım yapıldı. Sadece on yedi yılda üniversite sayısı ikiye, üniversitelerde çalışan öğretim elemanı sayısı da üçe katlandı. Ama ülkemizde hâlâ çok önemli bilim insanları çıkmadı. Çünkü yatırım kitaba değil, binaya yapıldı; öğretim elemanı sayısı da hakkıyla değil, suni bir şekilde, örneğin yabancı dil sınavı barajı düşürülerek ve doçentlik sınavında sözlü sınav kaldırılarak artırıldı.

Üniversitenin içinde yer alan, değer üretebilen bazı bilim insanları ise üniversiteden ya resmen ihraç edildi, ya da yıldırıldı, istifa ettirildi. Bilim insanı olması beklenen en başarılı üniversite mezunları ise bu ülkeyi terk ettiler. Kalan bir avuç bilim insanı da bugün üniversitede yeni bir şeyler yaratmaya uğraşmıyorlar; dolu yağarken saçak altına sığınan insanlar misali, şu riskli günlerin geçmesi için susup bekliyorlar. Üniversite hocaları kendi odalarında arkadaşlarıyla yüksek sesle konuşmaktan dahi korkar hâle geldiler. Vakıa şu ki bugün Türk üniversitesinin içinde bulunduğu boğucu havada değer üretilmesi çok zor.

Türkiye’de 2002’de 93 olan üniversite sayısı 2019’da 202’ye çıkmıştır. Sadece 17 yılda 109 adet yeni üniversite kurulmuştur. Bugün, derin taşrada bulunanlar dahil, yeni kurulan bu üniversitelerin pek çoğunun çok güzel binaları vardır. Ne var ki bunların bilime yaptığı katkı, en azından benim bildiğim alanlarda, yok denecek kadar azdır.

Yeni kurulan üniversiteler taşrada kurulanlardan ibaret değil. Malum Türkiye’de son yıllarda, Ankara ve İstanbul’da da çok iyi koşullarda devlet

üniversiteleri kuruldu. Muhtemelen amaç, ODTÜ'ye, Boğaziçi Üniversitesine alternatif üniversiteler oluşturmaktır. Yeni kurulan bu devlet üniversiteleri devletten istedikleri her şeyi aldılar. Keza yine Türkiye'de son yıllarda çok iyi koşullarda vakıf üniversiteleri kuruldu. Bunların bir kısmı, bedelsiz arazi ve bina tahsisi gibi yöntemlerle, devlet tarafından önemli ölçüde desteklendi. Zaten bunları kuran vakıflar, ya yarı kamusal vakıflar, ya da siyasî iktidarla çok yakın olan vakıflar. Söz konusu vakıf üniversiteleri devletten istedikleri her desteği gördüler. Yeni kurulan bu üniversitelerin kadroları zengin; sayısal olarak gelişıyorlar da. Ne var ki, yeni kurulan devlet üniversiteleri, bir ODTÜ, bir Boğaziçi olamadı; keza yeni kurulan bu vakıf üniversiteleri de bir Koç, bir Sabancı olamadılar.

Neden bu üniversiteler bir ODTÜ, bir Boğaziçi, bir Koç, bir Sabancı olamıyorlar? Neden bunlara alternatif birer üniversite hâline gelemiyorlar?

Neden mevcut siyasî iktidara oy verenler dahi çocuklarını bu üniversitelere değil de, ODTÜ'ye Boğaziçi'ye, Koç'a, Sabancı'ya göndermek için çalışıyorlar? Neden yeni kurulan bu üniversiteler, ismi sayılan bu üniversitelerin yerini alamadılar?

Aslında bunun nedenini herkes biliyor. Ama bir kez de ben söyleyeyim: Bu üniversitelere alınan öğretim elemanlarının önemli bir kısmının objektif bir şekilde seçildikleri şüpheli. Bu birinci sebep. İkinci sebep de şu: Bu üniversitelerde özgür ruh yok. Muhtemelen bu ruh, bu üniversitelere hiç uğramadı. Bu üniversitelerden birisinin güzel bir fakültesinin dekanı, sahnede herkesin önünde, Cumhurbaşkanının elini öpmeye teşebbüs ettiği görüntüsüyle hafızalara kazındı.

Ben Türkiye'de ODTÜ ve Boğaziçi gibi başarısını bugüne kadar koruyabilen son bir iki üniversitenin de çok yakın bir gelecekte başarılarının kurbanı olacağından korkuyorum. Aynı korkum başarılarını kanıtlamış bir iki vakıf üniversitesi için de geçerli.

* * *

İnsan denen varlıkta değerleri ele geçirme içgüdüğü vardır. Ne var ki bilim, altın gibi elden ele geçebilen, elden ele geçtikçe de değerini yitirmeyen bir şey değildir. Bilim onu hak etmeyenlerin ellerinde kısa bir süre içinde değerini yitirir ve yok olup gider.

25 Kasım 2019

BU MAKALE İLGİNİZİ ÇEKTİYSE ŞU YAZI DA İLGİNİZİ ÇEKECEKTİR:

Kemal Gözler, “Abbatia Ranae (Kurbağa Manastırı)”, anayasa.gen.tr/kurbaga-manastiri.htm (28 Ocak 2021)
(Yazıyı sonuna kadar sabırla ve dikkatle okumanızı tavsiye ederim).

BU MAKALE DAHA SONRA ŞU KİTAPIMIZDA YAYINLANMIŞTIR:

Kemal Gözler, *Türkiye Nereye Gidiyor? Akademi ve Hukuk Üzerine Gözlemler ve Eleştiriler (Makalelerim 2019)*, Bursa, Ekin, 2020, s.349-384.



EKLER

EK-1: Türkiye’de Üniversiteler (2002)

EK-2: Türkiye’de Üniversiteler (2019)

EK-3: Biga’da Öğrenci Sayısı (2018-2019)

EK-4: Türkiye’de Üniversite Öğrenci Sayısı (2018-2019)

EK-5: Avrupa Ülkelerinde Üniversite Öğrenci Sayısı (2016)

EK-6: Türkiye’de 2001-2002 Öğretim Yılında Üniversite Öğrenci Sayıları

EK-7: Türkiye’de 2001-2002 Öğretim Yılında Öğretim Elemanları Sayıları

EK-8: Öğretim Elemanı Sayısı (21.11.2019)

EK-9: Kamu Yönetimi ve Benzeri Bölümler Listesi (15.11.2019)

EK-10: Biga İİBF Kamu Yönetimi Bölüm Tanıtım Web Sayfasından Bir Kesit

EK-11: “Uluslararası İlişkiler”, “Siyaset Bilimi Ve Uluslararası İlişkiler” Bölümleri Listesi (15.11.2019)

EK-12: Biga İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü Tanıtım Web Sayfasından Bir Kesit

DİPNOTLAR

(Geri dönmek için dipnot numarasının üzerine tıklayınız).

- [1] Bu makalede hep Biga İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesinden örnek vereceğim. Bunun iki sebebi var: Birincisi Biga İİBF’yi az çok tanıyorum. İkincisi ise örnek olarak başka yerleri vererek o yerlerin insanlarını kızdırmak istemiyorum; kendi hemşehrilerimi kızdırayım daha iyi. Özellikle belirtmek isterim ki, burada eleştirdiğim şey, Biga İİBF’nin hocaları veya öğrencileri değil, söz konusu Fakültenin Biga’da kurulu olmasıdır. Biga İİBF’nin hocaları veya öğrencileri suçlu değil, mağdurdur.
- [2] Bkz.: <https://www.webcitation.org/6Bty3f8xw>; <http://rapor.tuik.gov.tr/reports/...html>.
- [3] Bkz.: EUROSTAT, *Tertiary education statistics, Student-academic staff ratios in tertiary education*, 2016 (Number of students per member of academic staff), <https://ec.europa.eu/eurostat/...ratios>. (Erişim Tarihi: 24.11.2019).
- [4] Bkz.: *National Center for Educational Statistics*, Table 314.50. Ratios of full-time-equivalent (FTE) students to FTE staff and FTE faculty in public degree-granting postsecondary institutions, by level of institution and state or jurisdiction: Fall 2017, <https://nces.ed.gov/...314.50.asp>.(Erişim Tarihi: 24.11.2019).
- [5] Bu konuda bkz. Mustafa Kömüş, “Üniversiteler Kitapsız”, *BirGün*, 17.11.2019, www.birgun.net/...276593 (Erişim Tarihi: 18.11.2019).
- [6] Bkz.: www.yok.gov.tr/...kriterleri.aspx (Erişim Tarihi: 18.11.2019).
- [7] Bkz.: Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu, 2016 (<https://docplayer.biz.tr/47791063....html>) (Erişim Tarihi: 14.11.2019).
- [8] Bkz.: www.sp.gov.tr/...Programi.pdf (Erişim Tarihi: 14.11.2019).
- [9] YÖK, “2018 - Üniversite Yıllık İzleme ve Değerlendirme Raporu”na göre, Uludağ Üniversitesinde öğrenci başına düşen kitap sayısı daha da düşüktür (2,3’tür) (www.yok.gov.tr/...uludag_universitesi.pdf) (Erişim Tarihi: 14.11.2019).
- [10] Bkz.: <https://docplayer.biz.tr/...html> (Erişim Tarihi: 14.11.2019).
- [11] Bkz.: www.sp.gov.tr/...Programi.pdf (Erişim Tarihi: 14.11.2019).
- [12] Bkz.: <https://dergipark.org.tr/...about> (Erişim Tarihi: 14.11.2019).
- [13] Bkz.: <http://usb.dergi.comu.edu.tr/...298.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2019).
- [14] Bkz.: <http://usb.dergi.comu.edu.tr/...298.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2019).
- [15] Bkz.: Sedat Laçiner *et al.* (ed.), 8. *Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi - 8. International NGO's Conference, Bildiriler Kitabı – Proceedings (Yeni Anayasa Süreci ve STK’ların Rolü (New constitutional process and the role of NGOs)*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, 2013 (<https://cdn.comu.edu.tr/...471087.pdf>); Bünyamin Bacak *et al.*, (ed.) *IX. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi - Bildiri Tam Metin E-Kitabı “Göç ve Toplum” (IX. International Non-Governmental Organizations Congress - Congress Proceedings E-Book “Migration and Society”)*, <https://cdn.comu.edu.tr/...pdf>. (Erişim Tarihi: 14.11.2019).
- [16] Bkz.: <https://dokuman.osym.gov.tr/...2019.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2019).
- [17] Bkz.: www.mfa.gov.tr/2019....mfa (Erişim Tarihi: 14.11.2019).

İSTATİSTİKSEL VERİLERE İLİŞKİN AÇIKLAMA.- Bu çalışmada sayısal verilerin hepsi YÖK’ün yayınladığı istatistiklerden alınmıştır. Tablolarda verdiğimiz sayıların hepsinin kaynağı ayrıca tablonun altında ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Verdiğim sayıların doğruluğu <https://istatistik.yok.gov.tr> den kontrol edilebilir. Bu istatistik tabanına da günlük olarak veri girilebilmektedir. Dolayısıyla sayılarda zamana bağlı olarak oynamalar olabilir. Bizim çalışmamızda veriler 15.11.2019 tarihindeki durumu gösterir.

İSTATİSTİKSEL VERİLERE İLİŞKİN FİKRÎ HAKLAR UYARISI.- Bu çalışmada toplam 5 tablo ve 12 adet ek vardır. Bu tablo ve eklerde verilen rakamların hepsi YÖK tarafından yayınlanmış istatistiklerden alınmış olsalar da bu tablolar birer fikrî eserdir. Bu tablolar YÖK’ün sitesinde yoktur. Bunları yüzlerce sayfalık istatistikleri tarayarak veya istatistik veri tabanlarından adım adım filtreleyerek ben oluşturdum. Keza bulduğum istatistikte, yüzlerce satırlık bir tablonun içinden bir iki satırı seçtim. Bunların arasında karşılaştırma yaptım. Bu bir fikrî çalışma ve bunun sonucunda ortaya çıkan ürün de bir fikrî eserdir. Çalışmada oluşturduğum tabloların bana usûlüne göre atıf yapılmadıkça başkaları tarafından kısmen veya tamamen iktibas edilmesine rızam yoktur.

BU MAKALEYE BİGA İİBF’NİN CEVABI VE CEVABA BİZİM CEVABIMIZ İÇİN BKZ.: Kemal Gözler, “Biga İİBF'ye Cevap”www.anayasa.gen.tr/bigaiibf.htm (Yayın Tarihi: 2 Aralık 2019).

BU MAKALENİN DEVAMI NİTELİĞİNDE OLAN ŞU MAKALEMİZ İÇİN BKZ.: Kemal Gözler, “Üniversitelere Girişte Tercih Yapmayan Aday ve Boş Kalan Kontenjan Olgusu Bize Ne Söyler?”www.anayasa.gen.tr/degersizlesme-ek.htm (Yayın Tarihi: 3 Aralık 2019).

(c) Kemal Gözler, 2019.

İKTİBAS KONUSUNDA UYARI:

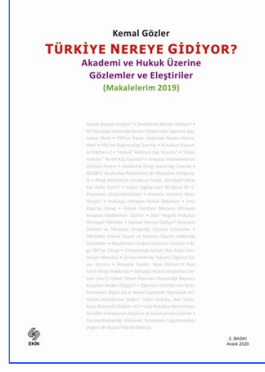
Makalemin tam metin olarak başka internet sitelerinde, gazete veya dergilerde yayınlanmasına rızam yoktur. Makalemden ancak miktar olarak **yarısını aşmamak**, ismimin zikredilmesi ve www.anayasa.gen.tr/degersizlesme.htm adresine link verilmesi şartıyla alıntı yapılabilir.

BU MAKALEYE AŞAĞIDAKİ ŞEKİLDE ATIF YAPILMASI ÖNERİLİR:

Kemal Gözler, “Akademinin Değersizleşmesi Üzerine”, www.anayasa.gen.tr/degersizlesme.htm (Yayın Tarihi: 24 Kasım 2019).

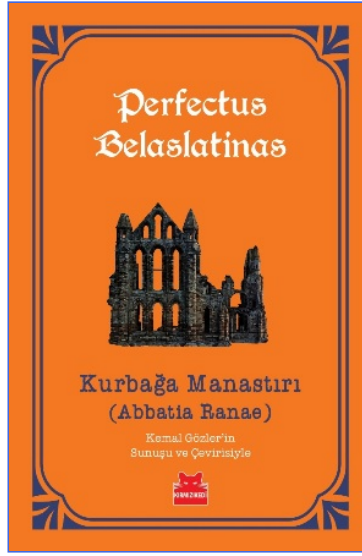
BU MAKALE DAHA SONRA ŞU KİTABIMIZDA YAYINLANMIŞTIR:

Kemal Gözler, *Türkiye Nereye Gidiyor? Akademi ve Hukuk Üzerine Gözlemler ve Eleştiriler (Makalelerim*



SON KİTAP:

Perfectus Belaslatinas, **KURBAĞA MANASTIRI (Abbatia Ranae)**, Kemal Gözler'in Sunuşu ve Çevirisiyle, Kırmızı Kedi Yayınevi, Turuncu Kitaplar Dizisi, Nisan 2021, 128 s.



BU MAKALE İLGİNİZİ ÇEKTİYSE İZLEYEN MAKALELERİM DE İLGİNİZİ ÇEKEBİLİR:

1. Kemal Gözler, “İlahiyat Nereye Gidiyor? Hukukun Sefaleti ve İlahiyatın Zenginliği Üzerine Gözlemler (Bırakın Sayılar Konuşsun!)”, www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm (Yayın Tarihi: 3 Kasım 2019).
2. Kemal Gözler, “İlahiyat Nereye Gidiyor? (2) İlahiyatta Yüksek Lisans ve Doktora Sayıları Hakkında Gözlemler”, www.anayasa.gen.tr/ilahiyat-yl-doktora.htm (Yayın Tarihi: 7 Kasım 2019).
3. Kemal Gözler, “Anadolu Hukukta Neler Oluyor? Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Bir Hukuk Felsefesi Hocasının Görevine Son Verilmesi ve Hukuk Felsefesi Dersini Vermekle Bir İlahiyat Fakültesi Hocasının Görevlendirilmesi Hakkında Bir Eleştiri”, www.anayasa.gen.tr/anadolu-hukuk.htm (Yayın Tarihi: 7 Ekim 2019).
4. Kemal Gözler, “Hukukçu Olmayan Hukuk Dekanları: Türkiye’de Bazı Hukuk Fakültelerine Hukukçu Olmayan Dekan Atanması Hakkında Eleştiriler”, www.anayasa.gen.tr/dekanlar.htm (Yayın Tarihi: 12.10.2019).
5. Kemal Gözler, “Yalova Üniversitesi SBE Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı Hakkında Eleştiriler”, www.anayasa.gen.tr/yalova-yl.pdf (Yayın Tarihi: 9 Ocak 2014).

Copyright ve Sorumluluk
İktibas (Alıntı) Koşulları

Atıf (Kaynak Gösterme) Usulleri

Editör: Kemal Gözler

E-Mail: kgozler@hotmail.com

 twitter.com/k_gozler

Ana Sayfa: www.anayasa.gen.tr

Bu Sayfa: www.anayasa.gen.tr/degersizlesme.htm

İlk Yayın Tarihi: 25 Kasım 2019, Saat 11:00

Düzeltilme/Ekleme/Değişiklik Tarihi: 26 Kasım 2019, Saat 22:50; 28 Kasım 2019, Saat 21:30; 2 Aralık 2019

